



DET KONGELIGE  
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget  
Ekspedisjonskontoret  
Karl Johans gate 22  
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref  
201000965-/VSG

Dato  
28.06.2010

**Spm nr 1496 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Rigmor Andersen Eide - Odelsfrigjøring**

*"Seks av ti odelsaker som behandles av Statens landbruksforvaltning, ender med at noen blir fratatt odelsretten. At byråkrater overstyrer lokal odel oppleves som svært vanskelig for dem som rammes og har sterk tilknytning til gården de har odel på. Mener statsråden at regelverket bør gjennomgås når seks av ti odelsaker hos Statens landbruksforvaltning ender med at noen mister odelsretten?"*

Odelsfrigjøring innebærer at en eiendom kan frigjøres for odel på nærmere bestemte vilkår. Bestemmelsen som gjelder erverv av tilleggsjord er den mest aktuelle i denne sammenheng. Når odelsrett vil kunne hindre et eiendomserverv som det offentlige har godkjent fordi erververen trenger tilleggsjord, kan det offentlige etter søknad frigjøre eiendommen for odel. Avgjørelsen av om odelsretten skal falle bort tas etter en konkret vurdering der bl.a. hensynet til de odelsberettigede og hensynet til den rasjonaliserings-gevinsten som er oppnådd ved det frivillige kjøpet blir vurdert. Odelsfrigjøring kan skje når det ikke er tvil om at hensynet til odelsrettshaverne må vike fordi den nye eierens erverv utgjør en driftsmessig god løsning.

Etter at fylkeslandbruksstyrene ble nedlagt pr. 1. januar 2010 er det fylkesmennene som avgjør odelsfrigjøringssaker i første instans, etter å ha innhentet kommunens uttalelse. De øvrige odelsberettigede skal også gis anledning til å uttale seg. Statens landbruksforvaltning er klageinstans. Muligheten til klage hviler på et viktig rettssikkerhetsprinsipp, og gjelder generelt for enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det ligger i systemet at de to instansene kan komme til ulikt resultat etter den skjønsmessige vurderingen som skal foretas. Vurderingstemaet i odelsfrigjøringssakene er komplekst og sammensatt med en sterk skjønsmessig komponent. Tidligere praksis i disse sakene vil imidlertid være en viktig rettesnor for den vurderingen som det offentlig må foreta.

Avisen Nationen har hatt en gjennomgang av Statens landbruksforvaltnings (SLFs) praksis i odelsfrigjøringssakene der det er opplyst at SLF har behandlet 47 slike saker siden 2004, og der 6 av 10 saker har endt med odelsfrigjøring. Saksomfanget er altså ikke stort, og det kan

vanskelig sies noe om og eventuelt i hvilken retning praksis har dreid uten å gå inn i de konkrete avgjørelsene og se på de skjønnsmessige vurderingene som er foretatt. Når det gjelder SLFs praksis synes jeg det er grunn til å nevne at tall fra SLF viser at av de totalt 47 sakene som Nationen har sett på, er det bare i 14 saker at SLF har kommet til et annet resultat enn fylkeslandbruksstyret. I 7 av disse sakene har SLF omgjort fylkeslandbruksstyrets vedtak om odelsfrigjøring slik at eiendommen ikke ble odelsfrigjort. I disse tilfellene slo SLFs klagebehandling ut til fordel for de odelsberettigede. I de andre 7 sakene har SLF omgjort vedtak om ikke å odelsfrigjøre slik at eiendommen ble odelsfrigjort.

Landbruks- og matdepartementet har nylig vurdert regelverket rundt odelsfrigjøring med sikte på at dette skal være et målrettet virkemiddel med effektive saksbehandlingsregler. Departementet sendte 12. april 2010 ut på høring et forslag til ny forskrift for behandling av søknader om odelsfrigjøring, med høringsfrist 1. september 2010. Bakgrunnen for dette er bl.a. at det ble gjort visse endringer i odelsfrigjøringsbestemmelsene med virkning fra 1. juli 2009.

Jeg viser ellers til den såkalte tilbudsregelen i odelsloven som har en viss innvirkning på odelsfrigjørings sakene. Blir en del av en landbrukseiendom solgt ut av slekten som tilleggsjord til en annen landbrukseiendom, får andre odelsberettigede løsningsrett. Slikt salg krever delingssamtykke etter jordloven, og i noen tilfeller konsesjonsbehandling etter konsesjonsloven. Tilbudsregelen i odelsloven fastslår at en eier som ønsker å selge hele eller deler av eiendommen sin kan tilby de odelsberettigede å overta eiendommen før den overdras til andre. Statens landbruksforvaltning har derfor nylig, på forespørsel fra Landbruks- og matdepartementet, sendt ut standardbrev for bruk av tilbudsregelen. Når kommunene mottar en delingssøknad eller konsesjonssøknad som nevnt, er de bedt om å sende standarddokumentene til eieren med en oppfordring om å bruke tilbudsregelen. Landbruks- og matdepartementet antar at dersom tilbudsregelen benyttes oftere, kan dette føre til at det blir færre søknader om odelsfrigjøring enn hittil.

Jeg vil avslutningsvis påpeke at mange odelsberettigede har en svak tilknytning til odelseiendommen, og hvis det oppnås en god driftsmessig løsning ved frivillig kjøp av tilleggsjord, er det uheldig dersom odelsløsning ikke kan hindres. Jeg mener derfor at det er gode grunner for å beholde bestemmelsene om odelsfrigjøring slik de lyder i dag.

Med hilsen



Lars Peder Brekk